

27 Μαΐου 2014

Για μια Ηθική της Μέριμνας

Ορθοδοξία / Ηθική

Μαρία Σιδηροπούλου, Θεολόγος

«Η «πολιτική της μέριμνας - care» στην Joan C. Tronto»

Η Τζόαν Τρόντο, γεννηθείσα στις Η.Π.Α., έχει αφιερώσει τις συγγραφικές της μελέτες εντρυφώντας στο πεδίο των «Πολιτικών Επιστημών» και πιο συγκεκριμένα, στην «Πολιτική Θεωρία». Το έκδηλο ενδιαφέρον της στον τομέα αυτό, ξεπρόβαλλε ως μία εσωτερική επιθυμία με απώτατο σκοπό να καταλάβει τον τρόπο που λειτουργούν οι άνθρωποι, ο κόσμος. Σημαντικό ρόλο στην πορεία της διαδραμάτισε το κίνημα του «φεμινισμού»,* διότι η δυναμική και η δράση του συνέβαλλαν στην προάσπιση εννοιών όπως αυτών της «δικαιοσύνης», του σεβασμού των «απλοϊκών - καθημερινών» γυναικών, των παιδιών τους, αλλά και των ιδιαιτεροτήτων του κάθε ατόμου, ασχέτως καταγωγής και θρησκείας.[1]

Πηγή:<http://www.tucsonsentinel.com/>

Αφορμή συγγραφής του βιβλίου της *Για μια πολιτική της μέριμνας (care) σ' έναν ευάλωτο κόσμο*, στάθηκε η ενεργός συμμετοχή της στα «γυναικεία κινήματα» την περίοδο του 1970. Κάποιες από τις θεματικές των ζητημάτων που απασχολούσαν τα κινήματα αυτά, ήταν «η ανατροπή του σεξισμού και του ρατσισμού», «η απελευθέρωση της σεξουαλικότητας», «ο τερματισμός της ενδοοικογενειακής βίας». Η ανύπαρκτη ανησυχία και ο εφησυχασμός στον χώρο της «δημόσιας πολιτικής» για τόσο καίρια ζητήματα δικαιοσύνης και προστασίας των δικαιωμάτων του κάθε ανθρώπου, λειτούργησαν μέσα της ως εφιαλτήριο για την συγγραφική αποτύπωση των σκέψεων, των ερωτημάτων και των προβληματισμών της.[2]

Μία από τις βασικότερες θέσεις στην οποία στηρίζεται η δομή του βιβλίου της, είναι η σκέψη ότι ενυπάρχει μία ιδιαίτερη «ηθική φωνή» των γυναικών. Το κέντρο βάρους τοποθετείται στον πολιτικό συλλογισμό της «ηθικής μέριμνας» (*care*). Ο όρος *care*, ενυπάρχει σε όλο το βιβλίο και ορίζεται από την συγγραφέα ως η «μέριμνα». Η λέξη αυτή, τόσο στην αγγλική όσο και στην ελληνική γλώσσα αποδίδεται με ποικίλους σημασιολογικούς ορισμούς, λόγου χάρη «νοιάζομαι για-care about», «φροντίζω-take care of», «παρέχω μέριμνα-care giving» και «αποδέχομαι τη μέριμνα-care receiving». Η Τρόντο, θέτει ως κεντρικό άξονα, τη θέση ότι η ανθρωπότητα θα αλλάξει εάν τοποθετηθεί σε πρώτο πλάνο η έννοια της «μέριμνας», προωθώντας τα ποικίλα αξιακά πλαίσια με στόχευση την αναζήτηση και επίλυση ανάλογων δυσκολιών.[3]

Είναι γεγονός, ότι από την πλευρά του κλάδου των Πολιτικών και Κοινωνικών

Επιστημών ζητήματα όπως αυτά της «μέριμνας» έχουν βρεθεί στο περιθώριο. Και πως αυτά αποτελούν αντικείμενο σκέψης γυναικών και απλοϊκών ανθρώπων που δεν έχουν απήχηση στο πολιτικό πεδίο δράσης. Με την αποδοχή της έννοιας της «μέριμνας», μπορεί να επαναπροσδιοριστεί η συμβολή αυτών των ατόμων σε ένα δημοκρατικό πλέον πλαίσιο συμβίωσης. Κατά την Τρόντο, αυτή η «ηθική της μέριμνας»* είναι που διαθέτει τη δυναμική στο να αντιληφθούν τα άτομα την σημασία των θεσμών και να εξασφαλίσουν τα δικαιώματά τους στο πεδίο της δημόσιας δράσης.[4]

[Συνεχίζεται]

* Το «φεμινιστικό κίνημα» πρωτοπαρουσιάστηκε τον 19^ο αι. σε Γαλλία, Ολλανδία (1872), Μεγάλη Βρετανία (1890) και Η.Π.Α. (1910). Οι απαρχές του αντανakλώνται στη δράση της Betty Friedan, στην Αμερική. Το έργο της *The Feminine Mystique*, συνέβαλε στην επανεξέταση του ρόλου «μητέρας-συζύγου». Κυριότερες εκπρόσωποι του τότε κινήματος υπήρξαν οι Louise-Félicité de Kéralio, Ολέμπ ντε Γκούζ, Σιμόν Ντε Μποβουάρ, MaryWollstonecraft και Καλλιρρόη Παρρέν (η πρώτη Ελληνίδα φεμινίστρα). Η φεμινιστική δράση ως «κίνημα» διακρίνεται σε τρεις φάσεις, α)18^{ος} με 20^{ος} αι., β)1960 με 1980 και γ)1980 μέχρι το 2000. Δες. Α., Πεπόνη, «Το κίνημα του φεμινισμού», (Οκτώβριος 29, 2012), *SlideShare*. Αναρτημένο στην ιστοσελίδα: <http://www.slideshare.net/4lykeiotrip/ss-14934450>. Ανάκτηση: 29/12/ 2013. Οι στοχαστές του «φεμινισμού» ανέπτυξαν μία πληθώρα απόψεων και μελετών πάνω σε ζητήματα «φιλοσοφίας» και «ηθικής». Ειδικότερα, έθεσαν υπό αμφισβήτηση τις θεωρίες της «Καντιανής ηθικής» όπως και του «Ωφελιμισμού», καθώς υποβίβαζαν τις δεσμεύσεις των ατόμων στον χώρο της οικογένειας. Παράλληλα, οι «φεμινίστριες» εξέφρασαν την αντίθεση τους στο σύνολο των αρχών του «κοινωνικού συμβολαίου», διότι δεν κατάφερε να πραγματοποιήσει την κατοχύρωση ισότιμων προνομίων σε ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες, όπως στα άτομα με αναπηρία ή στα άτομα μικρής ηλικίας. Αντ' αυτού, οι θεωρητικές του φεμινισμού (όπως η Κάρολ Γκίλλιγκαν), προτείνουν την επικράτηση μιας σύγχρονης θεωρίας που να μην βασίζεται στις καθιερωμένες πρακτικές περί ηθικής του παρελθόντος. Πρβλ. J. Driver, *Ηθική φιλοσοφία – οι βασικές της αρχές*, (Μτφρ. – επιμ. Ι. Ν. Μαρκόπουλος), Θεσσαλονίκη: University Studio Press, 2010. σ. 207-208.

Στην Ελλάδα, οι απαρχές της σύγχρονης φεμινιστικής προσέγγισης, από την πλευρά των γυναικών θεολόγων, εντοπίζονται στο ερευνητικό πεδίο της βιβλικής ερμηνευτικής το 1989, με την εκπόνηση της διδακτορικής διατριβής της κας. Ευανθίας Αδαμτζίλογλου, «Η γυναίκα στη θεολογία του Απ. Παύλου, Ερμηνευτική

ανάλυση του Α΄ Κορ. 11, 2-16» (Τμήμα Θεολογίας, Α.Π.Θ.). Πρβλ. Ε. Αδαμτζιλογλου, *Η γυναίκα στη Θεολογία του Απ. Παύλου: ερμηνευτική ανάλυση του Α΄ Κορ. 11,2-16*, Θεσσαλονίκη: Θεολογική Σχολή - Α.Π.Θ., 1989. Σήμερα, μόνο μέσα από τον κλάδο της συστηματικής θεολογίας, γίνεται αντιληπτή μία πιο έμφυλη προσέγγιση των γυναικείων ζητημάτων, καθώς οι γυναίκες αναφέρονται, είτε ως αντικείμενο της θεολογικής μελέτης, είτε ως υποκείμενο. Πρβλ. Ν. Παπαγεωργίου, *Η θέση της γυναίκας σε νεώτερα εκκλησιαστικά κείμενα*, Κληρονομία 32, 2000, σ. 285-301. Ακόμα, δεσ. Ε. Κασσελούρη, *Φεμινιστική Ερμηνευτική - Ο παράγοντας φύλο στη σύγχρονη βιβλική ερμηνευτική*, Θεσσαλονίκη: Πουρναράς, 2003. Βλ. S. Athanasopoulou-Kypriou, «Emancipation through celibacy? The sisterhoods of the Zoe movement and their role in the development of "Christian feminism" in Greece 1938-1960», στο: *Innovation in the Christian Orthodox Tradition? Historical perspectives and case studies on the question of change in Greek Orthodox thought and practice*, Surrey: Ashgate, 2012, σ. 101-121.

[1] J. C. Tronto, *Για μια πολιτική της μέριμνας (care) σ' έναν ευάλωτο κόσμο*, (μτφρ. Μ. Τσεβρένη, επιμ. Μ. - Ο. Padis, L. Mozère, A. Zielinski, P. Valadier), Αθήνα: Πόλις, 2011, σ. 23.

[2] J. C. Tronto, *Για μια πολιτική της μέριμνας (care) σ' έναν ευάλωτο κόσμο*, (μτφρ. Μ. Τσεβρένη, επιμ. Μ. - Ο. Padis, L. Mozère, A. Zielinski, P. Valadier), Αθήνα: Πόλις, 2011, σ. 11.

[3] Δες. ό.π., σσ. 12-13, 15.

* Όσον αφορά τον ορισμό του τι είναι ηθική, παρατηρούνται δυσκολίες στη προσέγγισή του. Ο κλάδος της «ηθικής φιλοσοφίας», προσπαθεί να κατανοήσει τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί η φύση αλλά και οι απαιτήσεις της «ηθικής». Κατά τα λεγόμενα του Σωκράτη, *δεν μιλάμε για ασήμαντο ζήτημα αλλά για το πώς πρέπει να ζει κανείς («Πολιτεία» Πλάτωνα, Σωκράτης, 390π.χ.)*. Στην ελληνική γλώσσα, παρατηρείται αντιφατικότητα στη σημασιολογική χρήση των εννοιών *morality* και *ethics*. Πρβλ. J. Rachels, S. Rachels, *Στοιχεία ηθικής φιλοσοφίας*, (μτφρ. Ξ. Μπαμιατζόγλου, επιστ. επιμ. Φ. Παιονίδης), Αθήνα: Εκδόσεις Οκτώ, 2012, σ. 19.⁶

[4] J. C. Tronto, *Για μια πολιτική της μέριμνας (care) σ' έναν ευάλωτο κόσμο*, (μτφρ. Μ. Τσεβρένη, επιμ. Μ. - Ο. Padis, L. Mozère, A. Zielinski, P. Valadier), Αθήνα: Πόλις, 2011, σσ. 17, 20-22.

<http://bit.ly/1pn48FH>